

Klassiek, pop, schlagers of juist stilte op de operatiekamer

Muziek terwijl u opereert

Sophie Broersen

Sommige dokters willen per se muziek op de operatiekamer, anderen worden er juist helemaal gek van. Op de vraag wat voor muziek u graag hoort op de OK, kwamen zeer uiteenlopende reacties. Zowel over de soort muziek als de vraag of die überhaupt hoort aan te staan.

beeld: Shutterstock

De Watermuzieksuite van Händel tijdens urologische ingrepen en bevalingen. Het hoornkwartet van Mozart bij rinologische procedures. En Wagner? Die hoort natuurlijk bij de grote orthopedische ingrepen, vindt Hans Borgstein, kno-arts in het Sophia Kinderziekenhuis: 'Bij een totale heupplastiek bijvoorbeeld, daar past Wagner wel bij.' Borgstein stelde ooit met een aantal snijdende collega's een lijst samen vol met dit soort 'ingreepaangepaste' muziek. Als advieslijst? 'Nou, ik geloof niet écht dat het bevorderend werkt voor de prestaties.' Hoewel hij zelf momenteel weinig muziek aanzet, vindt hij het toch wel plezierig: 'Het werkt achtergrondgeluiden weg. Als er anesthesiologen staan te roddelen, luister je daar toch met één oor naar en daar heb je niets aan. Muziek voorkomt die afleiding.' Als er muziek aanstaat, moet het in ieder geval niet de beruchte muzak zijn. 'Ik heb de indruk dat die muziek tot hersenbeschadiging kan leiden.'

Geen dag

Frank van den Eeden, orthopedisch chirurg in Medisch Centrum Alkmaar, heeft nog geen dag zonder muziek geopereerd, zelfs tijdens zijn opleiding niet: 'Maar nooit met klassieke muziek, want dat leidt te veel af, dat kan niet als achtergrond.' Het draait bij Van den Eeden eigenlijk niet om de muziek zelf, maar om wat die teweegbrengt: 'Muziek brengt een sfeer op de OK. Alle neuzen staan dezelfde kant op en

het werkklimaat – en daarmee ook het resultaat – wordt geoptimaliseerd. In mijn ogen gaat het activiteitsniveau omhoog en daarmee de kwaliteit. Als het iemand stoort, dan gaat de muziek zachter, maar in het algemeen is muziek juist goed voor de concentratie. Iedereen werkt rustiger en eigenlijk sneller.’ Hij hoort de muziek zelfs soms niet eens, maar merkt wel dat het hele team in eenzelfde ritme komt, dat ze de maat van de operateur dan beter kunnen volgen. Het leidt hem ook niet af. ‘Opereren kent pieken en dalen. Soms is er een heikel punt, dan sluit ik me af en hoor ik de muziek niet. Maar bij het sluiten kan ik nog wel eens meevoelen. Over het algemeen is er minder stress als er muziek aanstaat. En er wordt ook minder over koetjes en kalfjes gekletst, iets dat juist wél afleidt.’ Vandaar ook geen radio op de OK: ‘Nee! Er moet niet geluld worden tussendoor!’

Jan Smit

In de OK’s van Streekeziekenhuis Koningin Beatrix te Winterswijk staat de radio wel vaak aan, afgestemd op een rockzender. Tenminste, als vaatchirurg Allan Vafi opereert. Rockmuziek kan heftig zijn, maar het is volgens Vafi afhankelijk van het operatieprogramma, de teamsamenstelling en – bij regionale anesthesie – de patiënt, wat voor muziek er aanstaat. Als het gaat om muziek-terwijl-u-werkt was het bij deze vaatchirurg vroeg raak: ‘Al tijdens mijn opleiding ging de radio aan of, destijds, de cassette recorder. En tijdens mijn stage op de EHBO had ik een bandje in een dicteerapparaat om toch muziek bij me te hebben.’

Ook Vafi ziet muziek als een van de factoren die bijdraagt aan de juiste sfeer op een OK. ‘Vergelijk het met de juiste temperatuur of goed licht. Het moet niet te hard staan, een

beetje op de achtergrond blijven, eigenlijk net als muzak dus. Maar je moet het wel kunnen horen.’ Misschien is opereren zonder muziek zelfs wel onverstandig, als we de publicaties die Vafi e-mailde mogen geloven. Daaruit blijkt dat goede muziek een gunstige invloed heeft op de prestaties van de operateur. ‘Maar alleen als de muziek hem aanspreekt.’ Geen Jan Smit dus in Winterswijk. Of Duitse schlagers, waar een van de plaatselijke anesthesiemedewerkers gek op is. ‘Als hij zo’n zender opzet, wordt hem duidelijk gemaakt dat hij dat niet kan maken’. Het is ook Vafi’s ervaring dat muziek bijdraagt aan betere prestaties: ‘Zeker. Ik vind stilte ver-

velend. Als het echt stil is, is de spanning vaak te snijden en dat heeft een negatieve invloed op een team. Ander voordeel van muziek: het onderdrukt de achtergrondruis wat. En er is minder behoefte aan onbenullige conversaties.’

De lawaaidoos

Niet iedereen is enthousiast. Hoewel het hier geen methodologisch onfeilbare analyse betreft en van significante verschillen dus niet mag worden gesproken, valt er wel iets op in de reacties: de anesthesiologen zijn duidelijk beter vertegenwoordigd bij de tegenstanders dan bij de voorstanders. Neem bijvoorbeeld Nancy Caviët, anesthesioloog in ziekenhuis De Sionsberg in Dokkum: ‘Ik erger me groen en geel aan de radio op de OK. Een operatiekamer is geen discotheek of autowerkplaats.’ Zij noemt de radio dan ook ‘de lawaaidoos’. ‘Er is al genoeg geluid op de operatiekamer zonder dat er muziek aanstaat. Dat is gewoon onnodig geluid.’ De radio lijkt helaas wel standaard aan te staan op de OK’s. ‘Ik zet hem altijd uit als ik binnenkom.’ Rust is ook van belang voor de anesthesie. ‘Bij de in- en uitleiding gaat de muziek uit. Als de narcose goed verloopt en er geen stress is, dan gedoog ik het wel.’ Ook Caviët wijst op het belang om al aanwezige geluiden op de OK: ‘Ik eis dat ik de geluiden van mijn apparaten kan waarnemen. Ik wil het tikken van het ecg gewoon kunnen horen.’ Het is niet zo dat Caviët niet van muziek houdt. ‘Nee, absoluut niet, maar ik vind het gewoon niet horen bij de patiëntzorg die we op zo’n moment leveren. Vergelijk het met autorijden: dan is het prima om muziek aan te hebben, maar als het verkeer om concentratie vraagt, gaat de radio ook uit.’ Ze begrijpt dat – bij regionale anesthesie – muziek prettig kan zijn voor de patiënt, maar daaraan is gedacht. ‘Daar hebben we hoofdtelefoons voor.’

Wat Caviët ook stoort, is dat er bijna nooit echt wordt geluisterd naar muziek die aanstaat. ‘Als de anesthesie goed gaat, kan ik tijdens de operatie even weg. Maar tijdens diensten niet, dan zit ik er de hele tijd bij. En altijd staat dan de radio aan. Vraag je dan wat er net op het nieuws is gezegd, dan heeft niemand een idee. Waar ben je dan mee bezig? Het is ook echt iets van de jeugd. Die kan niet meer tegen rust.’ Maar, zo vraagt zij zich af, ‘wat is er mis met stilte?’

Funda

Naast anesthesiologen zijn er ook operateurs die muziek op de OK niet waarderen. Hoogleraar traumatologie Peter Brink van academisch ziekenhuis Maastricht bijvoorbeeld.

‘Als het echt stil is, is de spanning vaak te snijden’

Het is een hype, volgens hem, altijd en overal de radio aan. 'Dan is het gezellig, lijkt men te denken. Maar het voegt voor mij niets toe. Sterker nog, het leidt af van dat waar we mee bezig horen te zijn: de hoogst mogelijke kwaliteit van zorg leveren voor de patiënt op de operatietafel. Het is hetzelfde idee dat mensen het vinden kunnen om op de OK te internetten. Dan wil ik een röntgenfoto bekijken en staat daar Funda in beeld.'

Waar sommige operateurs muziek juist vinden bijdragen aan betere prestaties, gelooft Brink dat niet zo. 'Er bestaan geen routine-ingrepen. Ook al heb je duizend keer dezelfde operatie gedaan, het is elke keer anders en je moet je dus goed concentreren. Niemand kan mij vertellen dat muziek bijdraagt aan betere concentratie.' En dat muziek tot verbetering van de sfeer leidt? 'Tja. Muziek brengt een atmosfeer van

"we moeten het vooral gezellig hebben met elkaar". Geen professionele werksfeer waarin wordt gestreefd wordt naar de hoogste kwaliteit. De koffiekamer is de juiste plaats voor gezelligheid.'

Brink heeft geen muziek nodig om de stilte te doorbreken: 'Ik heb geen last van rust. Wel van muziek en gebabbel. Als ik door het geluid van de radio moet vragen om een schroef en de operatieassistent hoort me niet, dan word ik daar erg onrustig van. Ik wil opperste concentratie op de OK. Dat verwacht de patiënt van mij en ik van het team.'

Bij binnenkomst op de OK zet hij steevast de muziek uit. Dat hij zich daarmee wellicht minder populair maakt, zal hem worst wezen. 'Bij een operatie gaat het om een eenmalige kans om het goed te doen. Die moet je benutten.' **mc**

OK-sounds op cd

Medisch Contact heeft een cd samengesteld met de muziek die het meest werd genoemd in de oproep voor uw favoriete OK-sounds. Van Bach tot Gianmaria Testa, van Tristan en Isolde tot *Smoke on the Water*. Alle auteurs die dit jaar hebben bijgedragen aan Medisch Contact krijgen de cd thuisgestuurd.

Wilt u de cd ook, voor gebruik op de OK of thuis? Reageer dan op de stelling 'Muziek is een must op de OK' bij de digitale versie van dit artikel op www.medischcontact.nl. De vijftig leukste, interessantste of leerzaamste bijdragen worden beloond met een cd.

OK sounds
muziek terwijl u opereert

Medisch Contact

Medisch Contact
OK sounds
muziek terwijl u opereert

Concerto no 3 in G groot BWV
Tristan en Isolde WWV 90 Prelude
Muziek, Suite 1 in F groot HWV
Concerto no 4 in Es groot
- 6 Money - 7 Smoke on the
- 9 Hey Joe - 10 Bad Case of
- 12 Hey Nineteen - 13 Bitter
- 14 The Problematic - 15 Bitter
- 16 Relax - 17 Altre Latitudini